

De walvishaai

MR. W. FABER

De op deze foto afgebeelde reus is een walvishaai — *Rhincodon typus* (syn. *Rhincodon typicus* Smith), die in februari 1965 is aangespoeld op het strand bij Sydney in Australië.

Pogingen om dit ruim negen meter lange en ongeveer vijf ton wegende gevaarte met motortreilers vlot te trekken hebben gefaald. Doch ook al zouden de pogingen succes hebben gehad, dan is het nog maar de vraag, of dit het leven van het dier had kunnen redden. Reeds de stranding op zich zelf zal voor de walvishaai wel al een hachelijke zaak zijn.

De walvishaai behoort tot de orde der haaien — Selachii, welke orde tesamen met die der roggen — Batidaeae en zeekatten — Holocephali de klasse der kraakbeenvissen — Chondrichthyes vormen. Zij onderscheiden zich van de beenvissen — Pisces of Osteichthyes door het bezit van een kraakbeenskelet, een skelet dus dat niet of nauwelijks is verbeend (verkalkt).

Onder de haaien nemen de walvishaaien evenals de reuzenhaaien — Cetorhinidae door de aard van hun voedsel een bijzondere plaats in; beide zijn planktoneters. Het plankton wordt evenals bij de baardwalvissen — Mystacoceti uit het water gezeefd. In plaats van baleinen — zoals bij de baardwalvissen — bezitten de wal-

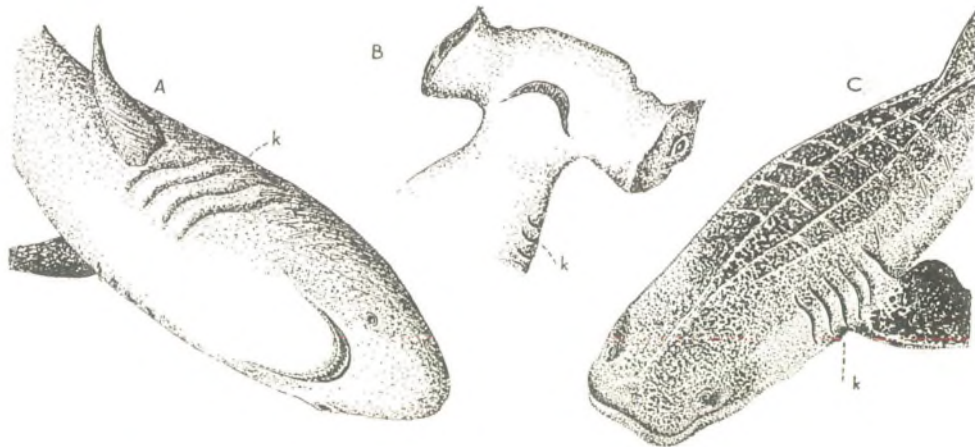
vishaaien daartoe aan de kieuwbogen een systeem van hoornachtige plaatjes, hetwelk het voedsel achterhoudt wanneer het zeewater voor de afgifte van zuurstof aan de kieuwen naar buiten stroomt. Bovendien bezit de walvishaai in beide kaken vele rijen tandjes, waarvan echter slechts een gedeelte wordt gebruikt. Zoals op de foto duidelijk is te zien heeft deze grootste vertegenwoordiger van de vissen, die een lengte kan bereiken van meer dan 18 meter, de bijna twee meter brede bek aan de voorzijde van zijn snuit en niet zoals bij andere haaien meer aan de onderzijde. Zie afbeelding 2.

Een ander opvallend kenmerk is het vlekkenpatroon over de gehele rug. De buikzijde daarentegen is witachtig. De langs de flanken lopende stabilisatieplooiën zijn op de foto niet te zien.

Deze voor de mens ongevaarlijke haaiensoort bewoont in hoofdzaak de tropische zeeën. Soms dwalen exemplaren af naar meer noorderlijke of zuidelijke wateren, zoals ook deze stranding bewijst. Sydney ligt op ongeveer 34° ZB, hetgeen nagenoeg dezelfde breedte is als Kaap de Goede Hoop, in de buurt waarvan in 1828 de eerste walvishaai zou zijn gevangen.

Hetgeen bekend is over het leven van de walvishaai staat overigens in geen verhouding tot zijn grootte. Al heel weinig weten we b.v. over de voortplanting. Wel is bekend, dat dit geschiedt door middel van eieren, maar niet of deze worden gelegd dan wel of levende jongen worden gebaar, zoals bij de haaien niet ongebruikelijk is. Zijn de biologische gegevens over de walvishaai wat onvolledig, dit neemt niet weg dat — misschien wel juist daarom — deze dieren in het verleden tot de verbeelding hebben gesproken en in een aantal oude verhalen de hoofdrol spelen. Onverwachte kennismakingen in meer recente perioden waren het gevolg van aanvaringen, zoals in 1951 nabij de Noordamerikaanse kust met het Nederlandse s.s. Veendam. Klaarblijkelijk is de walvishaai wat traag bij het voorkomen van een voor hem fatale botsing.

Cliché foto „Het Vaderland”, Den Haag.

Afb. 2. Stand van de bek bij verschillende haaien.
A. Blauwe Haai. B. Hamerhaai. C. Walvishaai. K. Kieuwspleten.